

Læseplan for faget billedkunst

Indhold

Indledning	3
1. trinforløb for 1.-2. klassetrin	4
Billedfremstilling	4
Billedanalyse	6
Billedkommunikation	
2. trinforløb for 3.- 5. klassetrin	6
Billedfremstilling	7
Billedanalyse	8
Billedkommunikation	9
Sproglig udvikling	9
It og medier	10
Innovation og entreprenørskab	11

Indledning

Faget billedkunst er et obligatorisk fag i Folkeskolen fra 1. til 5. klasse. Undervisningen er opdelt i to trinforløb: 1.- 2. klasse og 3.- 5. klasse.

I faget billedkunst skal eleverne lære at producere og analysere billeder. Eleverne skal blive i stand til at iagttage, reflektere, bruge og forstå billedsprog som et kommunikations- og udtryksmiddel. Billedkunst er et kunstnerisk-æstetisk fag, hvor eleverne giver visuelt udtryk for oplevelser, holdninger, følelser og fantasier og opnår dermed erkendelse af sig selv og forståelse af omverdenen.

Fælles Mål omfatter tre kompetenceområder: Billedfremstilling, Billedanalyse og Billedkommunikation.

I faget billedkunst dækker ordet billeder over menneskeskabte visuelle forekomster, såsom tegninger, modeller, malerier, fotos, internettet, skulpturer, arkitektur og vores visuelle omgivelser generelt. Faget billedkunst forbereder eleverne til deltagelse i de visuelle kulturer, der omgiver dem. Elevernes stigende brug af digitale billedmedier aktualiserer behovet for almene kompetencer i at kunne kode og afkode visuelle udtryk. Arbejdet med billedsproget indgår som en del af elevernes personlige og sociale udvikling og har bl.a. stor betydning for deres identitetsdannelse. Der tages udgangspunkt i emner og temaer, der er af betydning for eleverne og samfundet.

Der arbejdes med skiftende skildringsformer, der er karakteriseret ved forskellige måder at opleve og udtrykke sig på. I billedkunst vælges forskellige materialer, værktøjer og teknikker i relation til billedets indhold og elevernes forudsætninger og udvikling. Der arbejdes hen imod, at eleverne gennem det praktiske arbejde opnår solide erfaringer med billedsprogets, materialernes og teknikernes muligheder.

Undervisningen tilrettelægges med udgangspunkt i kompetenceområderne og under hensyntagen til de tværgående temaer. Læseplanen beskriver undervisningsprogression i fagets trinforløb og danner grundlag for en helhedsorienteret undervisning. Der kan i det enkelte undervisningsforløb arbejdes med flere vejledende færdigheds- og vidensmål på tværs af kompetenceområderne. Det skal endvidere tilstræbes, at undervisningen tilrettelægges, så den vekselvirker mellem den enkeltfaglige fordybelse og det tværfaglige arbejde.

Undervisningen skal tilrettelægges, så den imødekommer målsætningerne om en længere og mere varieret skoledag, jf. lov nr. 1640, heriblandt varieret og anvendelsesorienteret undervisning, bevægelse, åben skole og understøttende undervisning.

De lovgivningsmæssige rammer for Fælles Mål er med lov nr. 1445 af 12. december 2017 blevet ændret med henblik på en lempelse af bindingsgraden ved at reducere antallet af Fælles Mål. Dette er gennemført ved, at færdigheds- og vidensmålene i Fælles Mål er gjort vejledende, således at de bindende elementer i Fælles Mål nu udgøres af fagformål, kompetencemål samt færdigheds- og vidensområder. Denne læseplan er blevet gennemskrevet i foråret 2018 med henblik på at sikre, at læseplanerne for fag og emner formelt set er i overensstemmelse med de ændrede lovgivningsmæssige rammer om Fælles Mål.

Frem mod skoleåret 2019/20 vil der blive gennemført et mere omfattende arbejde med at revidere læseplaner og undervisningsvejledninger. Dette skal understøtte, at disse i højere grad tager afsæt i de politiske intentioner bag ændringen i rammerne for Fælles Mål samt anbefalingerne fra rådgivningsgruppen om Fælles Mål. Dette vil bl.a. betyde, at læseplaner og vejledninger ikke i samme grad som tidligere vil fokusere på arbejdet med mål som udgangspunkt for tilrettelæggelsen af undervisningen. Det vil i denne sammenhæng bl.a. blive tydeliggjort, at mål er en didaktisk kategori ud af flere.

1. trinforløb for 1.- 2.klassetrin

Eleverne arbejder i dette forløb med billeder på basis af fælles oplevelser, undersøgelser og erfaringer i de nære omgivelser. Billedarbejdet tager udgangspunkt i emner, som er aktuelle eller gøres aktuelle gennem oplevelse og samtale. Emnerne og temaerne kan tage udgangspunkt i elevernes egne og fælles oplevelser med klassen, og billedarbejdet kan udføres både individuelt og i samarbejde med andre.

Hovedvægten lægges på, at eleverne lærer de grundlæggende færdigheder i faget og udvikler

deres billedsprog. Denne læring finder sted i forløb, hvor eleverne undersøger, eksperimenterer og afprøver fagets mange muligheder i forhold til et givent tema. I alle områder arbejder eleverne med at give udtryk for oplevelser, forestillinger, følelser eller tanker.

Det er centralt, at eleverne lærer at fremstille og samtale om billeder, mens de dygtiggør sig i at kommunikere med billeder. I begyndelsen fokuseres på elevernes umiddelbare oplevelser af billeder, men efterhånden kan læreren stille spørgsmål til

forskellige elementer i billedet, og eleverne indføres efterhånden i fagterminologien. Det er vigtigt, at læreren præsenterer billeder fra den verden, der omgiver eleverne. Billedsamtalen kan anvendes som afsæt for billedfortællinger og selvstændigt billedarbejde.

Eleverne skal ligeledes arbejde med at udstille egne produktioner. Eleverne deltager i den praktiske del af udstillingsprocessen sammen med læreren. Eleverne kan sidst i dette trinforløb bidrage med skilte med korte forklaringer til egne billedproduktioner.

Billedfremstilling

Kompetenceområdet billedfremstilling omfatter fire færdigheds- og vidensområder:

Tegning og grafik fokuserer på at udvikle elevernes færdigheder i at tegne og i at arbejde med enkle trykteknikker.

Maleri og collage er centreret omkring elevernes arbejde med billedkomposition og farver.

Skulptur og arkitektur fokuserer på at udvikle elevernes forståelse af rumlig form.

Digitale billeder omhandler elevernes arbejde med at producere og navigere i et digitalt miljø.

Tegning og grafik

Eleverne arbejder i dette forløb med tegneopgaver, der udfordrer deres evne til at skildre idéer og oplevelser. Eleverne skal lære at tegne med mange forskellige redskaber, herunder med blyant og farvekridt, og de skal lære at arbejde med enkle trykformer. I slutningen af forløbet skal eleverne kunne arbejde med tegning som skitsearbejde forud for andre udtryksformer.

Maleri og collage

Eleverne skal indhente viden om farveblandinger gennem praktisk malearbejde og teoretisk viden om grundfarver og sekundærfarver. Eleverne skal lære at vælge penselstørrelse- og type i forhold til det valgte motiv. I arbejdet med collage skal eleverne anvende og kombinere mange slags materialer i ét billedudtryk.

Skulptur og arkitektur

Eleverne skal primært arbejde med tredimensionelle billeder. Eleverne skal lære at fremstille konstruktioner af forskellige materialer. Ud fra et givent emne vælges materialer, der tilpasses og sammensættes til skulpturer eller rum. Til modellering anvendes plastisk materiale. Det kan eksempelvis være ler, ostevoks, gips eller papmache.

Digitale billeder

Eleverne skal lære at arbejde med egne fotos, billeder fra internettet og billeder fremstillet på en digital enhed. Eleverne skal lære at arbejde med tegne- og maleværktøjer i et billedbehandlingsprogram. Der arbejdes med beskæring og enkelte filtre. Eleverne skal lære, hvordan billeder gemmes digitalt med valg af opløsning og filbetegnelse.

Billedanalyse

Kompetenceområdet billedanalyse omfatter fire færdigheds- og vidensområder:

Billedgenrer er centreret omkring elevernes arbejde med forskellige motivkredse.

Billedkomposition fokuserer på elevernes viden om billedelementer og billedopbygning i egne og andres billeder.

Billedfunktioner tager sit udgangspunkt i elevernes arbejde med at aflæse visuelle tegn og til at vurdere billeder i deres kontekst.

Analyse er centreret omkring elevernes arbejde med at undersøge væsentlige elementer for forståelsen af et konkret billede.

Billedgenrer

Eleverne skal arbejde med at kategorisere billeder i forskellige motivgrupper. Eleverne skal lære at identificere forskelle imellem billeder, som tilhører samme motivkategori og at drøfte, hvorfor billederne har disse særtræk. I begyndelsen bruges helt enkle sorteringskategorier, herunder portrætter, landskaber, familie billeder, bygninger og skibe. Senere kategoriseres efter kriterier, der stiller større krav til elevernes personlige oplevelser af billederne. Hertil kan eksempelvis anvendes abstrakte billeder, varme og kolde billeder, mærkelige og fantasifulde billeder og uhyggelige billeder.

Billedkomposition

Eleverne sætter ord på det, der er fremstillet i forhold til en given

opgave. Eleverne skal lære at bruge relevante fagbegreber i en billedsamtale, herunder hvad der ligger foran og bagved i billedet. Det kan eksempelvis være størrelsesforholdet mellem figurer på billedfladen, der antyder, hvor langt væk figurerne skal forestille at være, eller det kan være figurer, der overlapper hinanden og dermed viser, hvilke elementer, der er nærmest beskueren. Eleverne skal kunne bruge enkelte fagudtryk i beskrivelsen af et billedes opbygning.

Billedfunktion

Eleverne præsenteres for forskellige billedtyper, der findes i de nære omgivelser, og der samtales om deres funktioner som eksempelvis trafiklys, vejskilte, logoer, tegn og ikoner på nettet.

Eleverne skal lære, hvordan farver og former bruges til at fremme billedets funktion.

Analyse

Analyse handler om at undersøge billeders bestanddele. Eleverne skal præsenteres for forskellige typer af billeder og i analysen lære at beskæftige sig med væsentlige informationer i udvalgte billeder. Eleverne skal skitsere og notere væsentlige elementer for forståelsen af et konkret billede. Elementerne kan eksempelvis være særlige materialevalg, fokuspunkter i billedet eller billedets brug af lys.

Billedkommunikation

Kompetenceområdet billedkommunikation omfatter et færdigheds- og vidensområde:

Udstilling fokuserer på evaluering og præsentation af elevernes billeder.

Udstilling

Eleverne skal opleve, at billeder kan udstilles på mange måder, herunder som led i digitale præsentationer, som installationer i byrummet eller som en kunstudstilling. Eleverne skal kende de valgmuligheder, der er

for at lave en udstilling, herunder lovlig anvendelse af byrummet, samarbejde med offentlige kulturinstitutioner, relevante digitale platforme og muligheder på skolen. Eleverne skal lære at deltage i en samtale om udstillingens opbygning, herunder

præsentere deres egne billeder og lytte til andres fremlæggelse. Eleverne skal som led i arbejdet med udstilling og præsentation lære at samarbejde omkring egne og fælles billedprojekter.

2. trinforløb for 3.- 5. klassetrin

Eleverne arbejder i dette forløb med at videreføre og udbygge deres billedsproglige færdigheder. Eleverne udbygger tillige deres kendskab til billedkulturer og arbejder med at udtrykke sig visuelt i et bredt udsnit af de eksisterende udtryksformer. Billedarbejdet tager fortsat udgangspunkt i aktuelle emner.

I arbejdsprocesserne indgår skitser, teknikker, værktøjer og forskellige skildringsformer.

Skildringsformerne kan eksempelvis være fantasi og forestilling, iagttagelse, form og struktur. Hovedvægten lægges på, at eleverne lærer at udtrykke sig i en tilsigtet form, og at de kan føre en samtale om deres billedarbejde, herunder forholde sig til, hvad billederne handler om, og hvem der skal se og bruge billederne.

I arbejdet med billedanalyse fokuseres på elevernes tilegnelse af faglige begreber, som

skal anvendes i billedsamtaler lærer og elever imellem. I eget billedarbejde skal eleverne kunne anvende billedsamtalen til at korrigere billedkomposition og indhold i forhold til billedets funktion.

Billedfremstilling

Kompetenceområdet billedfremstilling omfatter fire færdigheds- og vidensområder:

Tegning og grafik fokuserer på elevernes arbejde med grafiske udtryk.

Maleri og collage fokuserer på at udvikle elevernes billedudtryk vha. farver, og der tages udgangspunkt i emner.

Skulptur og arkitektur fokuserer på elevernes arbejde med rumlige udtryk.

Digitale billeder fokuserer på at udvikle elevernes beherskelse af digitale mediers lyd- og billedskabende muligheder.

Tegning og grafik

Tegning bruges til skitser og udkast og som selvstændigt udtryk.

Eleverne skal lære at tegne ud fra iagttagelser. De skal anvende forskellige tegnetoder. Dette kan eksempelvis være bevægelsestegning, konturtegning eller modelleret tegning.

Eleverne skaber grafiske udtryk gennem tegning og grafiske teknikker. Der kan eksempelvis arbejdes med trykformer som linoleumssnit eller radering i plastikplader. I det grafiske arbejde arbejdes der med lys og form i fladen. Overfladen kan eksempelvis bearbejdes ved brug af forskellige skæremåder og skraveringer.

Maleri og collage

Eleverne skal arbejde med egne billedprojekter, herunder maleri. Eleverne skal lære at begrunde deres valg af materialer i forhold til hensigten med deres billedar-

bejde, og de skal have mulighed for at kunne eksperimentere med at blande nuancer ud fra grundfarverne. Eleverne skal kunne inddrage digitale værktøjer til skitser i forbindelse med deres malerier. Eleverne skal tillige lære at kunne sammensætte en collage på grundlag af viden om farver og komposition og ud fra et billedes indholdselementer. Det er centralt, at eleverne kan skelne mellem maleri og collage.

Skulptur og arkitektur

Eleverne skal arbejde med at skabe en skulptur, en tredimensionel genstand, der har betydning for mennesker uden at have en praktisk funktion. Eleverne skal ligeledes arbejde med arkitektur, rum til social aktivitet og eftertanke med mennesket i fokus. Eleverne skal have viden om, hvordan arkitekturen danner ramme for sociale begivenheder, og eleverne skal kunne lave udkast til, hvordan arkitektur kan komme til at rumme nye og andre muligheder for sociale aktiviteter.

Eleverne skal kunne skitsere og eksperimentere med små tredimensionelle rum. Det kan eksempelvis være modeller, dioramaer, installationer og tableauer.

Digitale billeder

Eleverne skal arbejde med at anvende digitale mediers billedskabende muligheder, herunder at friskære, kopiere og indsætte i et andet billede, lys og kontrast, enkelte filtre samt ved at arbejde med lag. Eleverne skal kunne undersøge og eksperimentere med de multimodale muligheder, som digitale medier byder på i forhold til at kombinere lyd og billeder inden for video, animation og computergrafik. Eleverne skal kunne bruge digitale billeder til præsentationer i en tværfaglig sammenhæng, hvor tekst, billede, musik og anden lyd kan kombineres i en samlet helhed bestående af alsidige udtryksformer.

Billedanalyse

Kompetenceområdet billedanalyse omfatter fire færdigheds- og vidensområder:

Billedgenrer omhandler elevernes kendskab til billedkategoriers fællestræk.

Billedkomposition fokuserer på elevernes viden om faglige begreber i et billedes opbygning

Billedfunktion tager sit udgangspunkt i, hvordan et billede kan ændre betydning alt efter hvilken sammenhæng, det optræder i.

Analyse er centreret omkring elevernes kendskab til multimodale tekster.

Billedgenrer

Med udgangspunkt i elevernes kendskab til de visuelle kulturer, de lever i, lærer de, hvordan fællesskaber opstår og gennem tiderne har opstået omkring skiftende billedgenrer. I dag dannes der fællesskaber på de sociale platforme på internettet, og markante billeder spredes på få timer over hele verden. Eleverne skal lære at færdes på internettet under hensyntagen til etik og normer samt lære at tænke over, hvordan deres billeder kan opfattes af andre mennesker.

Eleverne skal med udgangspunkt i nutiden kunne forholde sig til centrale perioder i kunsthistorien og kategorisere udvalgte billeder i forhold hertil.

Billedkomposition

Eleverne skal arbejde med billedanalyser med inddragelse af

relevante fagbegreber. Eleverne skal lære at forholde sig til de enkelte billedelementer og samtale om, hvordan disse spiller sammen, herunder i forhold til farvevalg, synsvinkler og billedrytme. Synsvinklen omhandler betragterens blik i forhold til det, der er på billedet. Rytmen i billedet omhandler bevægelsen i billedet og drejer sig om at identificere, hvad der angiver liv i billedet. Eleverne skal arbejde med farvernes virkning i billeder ud fra bl.a. en viden om, hvordan farver anvendes i forskellige kulturelle sammenhænge.

Billedfunktion

Eleverne skal lære, at billeders betydning påvirkes af, hvilken funktion de har i en given kontekst. Eleverne skal lære, at man kan se på billeder med forskellige optikker og på den måde få forskellige opfattelser af et billedes

indhold og betydning. Eleverne skal kende til konventionelle billedsymboler som nationalflag og logoer.

Analyse

Eleverne skal præsenteres for forskellige multimodale produktioner og undersøge nogle af de enkelte bestanddele, herunder lyd, billede, tekst og bevægelse. Eleverne skal i analysen lære at beskæftige sig med væsentlige strukturelle træk ved udvalgte multimodale produktioner. Almindelig fagterminologi, herunder layout og grafiske elementer, indføres efterhånden, således at eleverne kan begynde at inddrage fagbegreber i analyseøjemed. Der fokuseres i vid udstrækning på tydelige karakteristika i de valgte multimodale produktioner.

Billedkommunikation

Kompetenceområdet billedkommunikation omfatter et færdigheds- og vidensområde:

Udstilling og formidling fokuserer på at lave udstillinger, der er meningsfulde for modtagerne.

Udstilling og formidling

I arbejdet med udstilling og formidling skal eleverne lære at præsentere eget billedarbejde som en fysisk udstilling på skolen og som en digital præsentation på nettet. Eleverne skal vide, hvordan man kan skelne mellem intentioner som afsender,

hvordan den visuelle meddelelse udformes, og hvilke muligheder modtagerne har for at forstå budskabet. Eleverne skal lære at redegøre for centrale valg i egne udstillinger, herunder med inddragelse af begreberne intention, funktion og reception. Det er centralt, at eleverne præsenteres

for forskellige udstillingsformer, som kan udfordre deres forståelse af, hvordan visuelle udtryk kan udstilles og formidles. Dette kan eksempelvis foregå ved at inddrage mere alternative kunstudstillinger.

Sproglig udvikling

Sproglig udvikling er en central del af elevernes arbejde med billedkunst. Sproglig udvikling har fokus på fire dimensioner af det talte og det skrevne sprog: Samtale, lytte, læse og skrive.

Ordkendskab

Eleverne skal opnå kendskab til faglige begreber inden for billedkunst, som fx collage, lag og kunst. Dette kan bl.a. ske gennem samtale og praktiske billedopgaver. I kompetenceområdet billedanalyse er det centralt i undervisningen, at eleverne skal lære at deltage i en samtale om egne og andres billeder både i henhold til billeders indhold, opbygning og funktion.

Teksters formål og struktur

Billedsproget er en sproglig udtryksform i lighed med tale og skriftsprog, og billeder understøtter og understøttes af tale og skriftsprog i det multimodale udtryk, som præger de tekster, eleverne præsenteres for i og udenfor skolen. Eleverne skal begynde at kunne se forskelle og ligheder imellem ord og billeders måde at formidle et budskab på, ligesom de skal udvikle forståelse

for et bredt tekstbegreb.

Arbejdet med billedsprog gennemsyrrer fagets kompetenceområder, ligesom eleverne i stigende grad udvikler deres skriftlighed i relation til billedprocesserne. Dette kan eksempelvis være i form af skitser og portfolio.

It og medier

It og medier er en stor ressource for billedkunstundervisningen og anvendes metodisk i forbindelse med mange sider affaget.

It- og mediekompetencer kan udskilles i fire elevpositioner, som i praksis vil have store overlap og sammenfald.

Eleven som kritisk undersøger

Eleverne skal tilegne sig viden om fremstillingsteknikker og herigennem opnå færdigheder i at skelne mellem forskellige billedkategorier- og genrer. Dette gør sig gældende i forhold til analoge billeder og digitale billeder, som eleverne kan møde på internettet. I forbindelse med især de indledende og undersøgende faser i planlægningen af et projekt kan eleverne anvende internettet til at indsamle og udvælge information.

Eleven som analyserende modtager

Gennem analyse af egne og andres visuelle udtryk kan eleverne tilegne sig viden om billedgenrer og virkemidler. Tilbagevendende analyse af egne billedproduk-

tioner kan styrke en målrettet progression i den samlede billedkommunikation. Analyse af andres billeder kan i denne proces bidrage til at perspektivere nye muligheder i egne billeder.

Eleven som målrettet og kreativ producent

I billedkunst skal eleverne fremstille digitale billeder som en del af kompetenceområdet billedfremstilling, og de skal arbejde med at skabe en udstilling i et digitalt miljø som en del af kompetenceområdet billedkommunikation. Eleverne skal benytte digitalt optageudstyr til produktionen, og materialet herfra indgår alene eller sammen med andre digitale billeder i den færdige produktion.

Eleven som ansvarlig deltager

Under produktionen kan eleverne samarbejde ved brug af kollaborative værktøjer som eksempelvis wikier. I forbindelse med publicering eller udstillinger kan eleverne udgive deres billeder på sociale medier, hvor kommentarfunktioner, chatkanaler og vurderingstilkendegivelser kan skabe kommunikation og videreudvikling af det færdige produkt. Det er centralt, at eleverne arbejder med sociale medier på baggrund af samtaler omkring etiske retningslinjer for eksempelvis gensidig sparring og vurderingstilkendegivelser.

Innovation og entreprenørskab

Innovation og entreprenørskab er en forudsætning for at kunne gennemføre en billedproduktion i alle dens faser.

Innovation og entreprenørskab kan udskilles i fire komplementære og indbyrdes afhængige dimensioner: Handling, kreativitet, omverdensforståelse og personlig indstilling.

Undervisningen i billedkunst har fokus på elevernes arbejde med at tænke kreativt og handle innovativt på baggrund af egne ideer. Billedkunst er bygget op omkring en række fremstillingsforløb med et klart fokus på procesforløb, hvor en idé bliver realiseret fra tanke til virkelighed. Eleverne skal arbejde med at udvikle mange ideer, som løbende skal prioriteres og realiseres.

Gennem det kontinuerlige arbejde med visuelle udtryk opnår eleverne tillid til egne såvel verbale som visuelle kommunikationsevner. Dette kan eksempelvis være i arbejdet med mindre projekter henvendt til andre mennesker i og

uden for skolen. Ved eksempelvis at udstille egne billeder uden for skolen arbejder eleverne med en begyndende omverdensforståelse.

Arbejdet med visuelle udtryk giver mange muligheder for at involvere skolen, forældre og lokalmiljøet. Eleverne skal opnå visuelle handlekompetencer ved at opleve, hvorledes deres billedarbejde gennem planlægning, udførelse og evaluering kan komme andre mennesker til nytte. Ved at henvende sig til andre mennesker med deres billedarbejde får eleverne udfordringer, som fremmer deres evner til at finde kreative problemløsninger.

En af udfordringerne er at sætte sig ind i modtagerens behov, hvad enten der er tale om en udsmykning eller fremstilling af visuel skiltning. Dette kræver ofte, at eleverne skal forstå forskellige kulturelle sædvaner og koder. I arbejdet med billedkommunikation skal eleverne inddrage og udvikle deres omverdensforståelse ved bl.a. at vurdere egne visuelle udtryks bæredygtighed og relevans.